

Streszczenie

Niniejsza rozprawa została poświęcona badaniom dyskursywnym w kontekście modowym polskich i ukraińskich współczesnych mediów, w szczególności magazynów modowych. Zainteresowanie językowym opisem takiego skomplikowanego zjawiska komunikatywnego, jak dyskurs mody, spowodowane jest zmianą paradygmatu lingwistycznego, który zaistniał pod koniec XX wieku. Ta zmiana polegała na przejściu od modelu strukturalnego do funkcjonalizmu, który bazuje na opisie języka jako systemu operacyjnego.

Rozprawa doktorska składa się z czterech rozdziałów. W rozdziale pierwszym został podjęty problem Mody jako inwariantu kultury i instytucji innowacyjnej. W tej części pracy zostało wyjaśnione pojęcie „mody” w obszarze różnych dziedzin naukowych. Znaczącą uwagę skupiłam na zjawisku, jakim jest moda z perspektywy ubierania się. Opierając się na zaprezentowanej przez Aleksandra Gofmana¹ strukturze mody, a także klasyfikacji Herberta Blumera², dokonałam analizy porównawczej *mody* i *tradycji* jakogłównych sterowników zachowania w społeczeństwie. W tym rozdziale zaprezentowałam model mody, który obejmuje modowe standardy i przedmioty, które nabywają znaczenie ‘to, co jest modne’, czyli występują jako znaki (symbole) mody. To znaczy, że te standardy i przedmioty zastępują wartości, które w społeczeństwie są uważane za modne i wskazują na nie. Również zaprezentowałam zmiany, które zachodzą w modzie, obejmujące takie kategorie jak styl, tendencje i trendy. Dzięki temu wyodrębnia się dwa nurty zmian, którymi są cykliczność i innowacyjność.

Rozdział drugi został opracowany na podstawie badań naukowych oraz prac reprezentujących historię dziennikarstwa modowego i prasy kobiecej w Polsce i na Ukrainie. Bogate źródło teoretyczne stanowią prace T. Mielczarka, Z. Sokół, J. Korbut, J. Franke, K. Oreckiej, I.Л. Михайлина, К.М.Кантора, О. Субтельного, О.К.Цимбалюк, Н.І.Маковецько, a także materiały konferencyjne, publikacje naukowe oraz internetowe źródła biblioteczne oraz encyklopedyczne. Zaprezentowałam sposób, w jaki promowała się moda w Europie i w Polsce, a także zagraniczne wpływy na rozwój prasy modowej na Ukrainie. Ten rozdział mojej rozprawy obejmuje badania empiryczne, które polegają na zestawieniu polskich i ukraińskich edycji badanych przeze mnie magazynów modowych, wyodrębnieniu podobieństw oraz różnic obu edycji pism.

¹ А.Б. Гофман, *Мода и люди: Новая теория моды и модного поведения*, Москва 1994, с. 18-21.

² Zob. H. Blumer, *Fashion // International Encyclopedia of the Social Sciences*, N.Y., 1968, Vol. 5.

Rozdział trzeci stanowi kontynuację praktycznej części moich badań naukowych w obszarze dyskursu modowego. Sprecyzowałam definicję pojęcia „dyskurs medialny” z wyszczególnieniem „dyskursu modowego” oraz „dyskursu lifestylowego”, co posłużyło jako płaszczyzna dla klasyfikacji technik manipulacyjnych, wykorzystywanych w dyskursie modowym na przykładzie niestępujących zagadnień tematycznych: wzajemne oddziaływanie ciała i ubrania, wizerunek modelki jako obiekt naśladownictwa oraz *lifestyle* towarzyszący modzie.

Czwarty rozdział mojej rozprawy doktorskiej rozwija główny temat mojej pracy, który dotyczy działań perswazyjnych i chwytów manipulacyjnych w dyskursie medialnym (prasowym) na przykładzie mody. Dla usystematyzowania modelu perswazyjnego i manipulacyjnego za materiał badawczy posłużyły głównie rubryki promujące trendy i nowinki w modzie. Dyskurs mody został ujawniony za pośrednictwem środków językowo-stylistycznych, które uznałam za techniki manipulacyjne ze względu na ich funkcję retoryczną. Wyjaśniłam współzależność obrazu i słowa jako zasobów dla wyrażania myśli. Opisałam także ogólną specyfikę mechanizmu manipulacyjnego, która obejmuje techniki psychologiczne, psycholingwistyczne oraz środki językowo-stylistyczne w celu wywierania wpływu na odbiorcę.

Wnioski oraz podsumowanie są zamieszczone w rozdziale końcowym (zakończeniu).

Summary

This dissertation is devoted to the discursive research in the fashion context of Polish and Ukrainian contemporary media in the fashion magazines. An interest in the linguistic description of such a complicated communicative phenomenon as the fashion discourse is due to the change of the linguistic paradigm that has taken a place at the end of the 20th century. This change is consisted in the transition from the structural model to the functionalism, which is based on the description of language as an operating system.

The doctoral dissertation consists of four chapters. The first chapter addresses the problem of Fashion as an invariant of a culture and an innovative institution. The term "fashion" has been clarified in the area of various scientific fields in this part of the work. I focused my attention on the phenomenon of the fashion from the perspective of dressing. Based on the fashion structure presented by Aleksander Gofman, as well as Herbert Blumer's classification, I have made a comparative analysis of the fashion and a tradition as the main

drivers of the behaviour in a society. In this chapter I have presented a fashion model that includes fashion standards and objects that acquire the meaning of 'what is fashionable'. They appear as fashion signs (symbols). This means that these standards and objects replace values that are considered fashionable in a society and point to them. I also have presented changes that take place in the fashion, including categories such as style, trends and trends. Thanks to this, two trends of change are distinguished. They can be named cyclicity and innovativeness.

The second chapter has been developed on the basis of scientific research and works representing the history of the fashion journalism and women's press in Poland and Ukraine. A rich theoretical source is the work of T. Mielczarek, Z. Sokół, J. Korbut, J. Franke, K.Orecka, I.L. Mikhalin, K.M. Kantor, O.Subtelnyi, O.K. Tsymbaliuk, N.I. Makovetsko as well as conference materials, scientific publications and online library and encyclopedia resources. I have presented the manner in which fashion was promoted in Europe and in Poland, as well as foreign influences on the development of fashion magazines in Ukraine. This chapter of my dissertation includes empirical research, which consists in compilation of Polish and Ukrainian editions of the fashion magazines that I have studied, identifying similarities and differences between the two editions of the magazines.

The third chapter is a continuation of the practical part of my research in the field of fashion discourse. I have specified the definition of the term "media discourse" with the specification of "fashion discourse" and "lifestyle discourse", which served as a platform for classification of manipulative techniques used in the fashion discourse on the example of non-subject themes: the interaction of the body and clothing, the image of the model as the object of imitation and lifestyle accompanying fashion.

The fourth chapter of my doctoral dissertation develops the main subject of my work, which concerns persuasive activities and manipulative techniques in the media (press) discourse on the example of fashion. In order to systematize the persuasive and manipulative model, the research material has been mainly used in the sections promoting trends and novelties in fashion. The fashion discourse is revealed through linguistic-stylistic means, which I have considered to be manipulative techniques due to their rhetorical function. I explained the interdependence of image and word as a resource for expressing thoughts. I also described the general specificity of the manipulation mechanism, which includes psychological and psycholinguistic techniques as well as linguistic-stylistic means to influence the recipient.

Applications and summary are included in the final chapter (conclusion).